

Wandelroute Pr8ige Heuvelrug West

Een wandeling van IVN-Veenendaal-Rhenen

Start- en eindpunt

Parkeerplaats 'Groene entree Prattenburg' (bij T-splitsing Cuneraweg - Kerkewijk, schuin tegenover restaurant '3 Zussen', Kerkewijk-Zuid 115, Rhenen).

Afstand

De lengte van de route is 9,5 km.

Samenvatting

Via Prattenburg naar Egelmeer, de Amerongse Berg en via Elsterkop en Prattenburg weer terug. Deze rondwandeling gaat door een gevarieerd, heuvelachtig bosgebied met prachtige beukenlanen, een mooi smeltwaterdal en heidevelden.

Kaartje

Op de laatste pagina van deze beschrijving bevindt zich een kaartje. Hierop staan nummers die verwijzen naar de extra informatie in de routebeschrijving.

IVN Natuur app

De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN Natuur app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 500 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak.

Tips en informatie

- De nummering op het kaartje achterin verwijst naar de informatie in deze routebeschrijving
- Je hond mag mee, maar wel aan de lijn
- Het is een wandeling met hoogteverschillen
- Controleer jezelf na de wandeling op 'teken'
- Je volgt de route op eigen risico

Verzoek

Opmerkingen over de route kun je sturen naar natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl.

Combineren van twee wandelingen

Je kunt er ook voor kiezen deze wandelroute te combineren met de wandelroute Pr8ige Heuvelrug-Kwinteloijen. De totale lengte komt daarmee op 18,5 km. De overgang van de ene wandelroute naar de andere zal in deze beschrijving in het grijze kader na punt 17 worden aangegeven.

IVN wenst je een prettige wandeling!

Legenda

- RA = rechtsaf
- RI = richting
- LA = linksaf
- RD = rechtdoor

Start van de wandeling

- *Ga vanaf de parkeerplaats 'Groene Entree Prattenburg' naar rechts, over de asfaltweg*
- *Na ca 180 m eerste pad links, door een hekje het bos in*
- *Op het brede pad RA*

1. Kasteel Prattenburg met oude oprijlaan

De oude oprijlaan van kasteel Prattenburg is in de winter van 2007-2008 in ere hersteld. Na grootschalige kap van hoge eikenbomen en struiken zijn aan weerszijden van het pad jonge beuken aangeplant. Het huidige kasteel Prattenburg stamt uit 1887 en wordt bewoond door de familie Van Asch van Wijck. Ook het bosgebied Prattenburg is eigendom van deze familie. Bij het natuurbeheer en recreatief gebruik van het gebied zijn zij nauw betrokken. Rechts zie je een verzetsmonument uit WO II.

- *Bij de kruising met picknicktafels RD.*

2. Leefgebied van reeën

Ze vinden hier voldoende voedsel en kunnen zich goed verschuilen. Soms zie je aan de sporen waar ze hebben gelopen. Vooral in de sneeuw kun je zo goed traceren. Maar nog leuker is het natuurlijk als je ze echt ziet. De kans hierop is het grootst in de vroege ochtend en avonden als het schemert. Het is belangrijk om honden aan de lijn te houden. Vooral in de zomer, als er reekalfjes zijn.

Een waakzame reehinde

- *Aan het eind van het pad op een T-splitsing LA*
- *Vervolgens eerste pad RA een smal bospad in met aan weerszijde hoge beuken.*

3. Sobere beukenlanen

In de zomer vormen de beuken een dicht bladerdak boven de ondergrond. Daardoor valt er weinig licht op de bodem. Onderbegroeiing, zoals bijv. varens, krijgt weinig kans en ook opslag van andere loof- en naaldbomen groeit niet of nauwelijks onder beuken. Daarom werden beuken veel aangeplant langs oprijlanen van landgoederen. Er groeide weinig 'onkruid' onder de bomen, zodat de lanen minder onderhoud vroegen. Het aanzicht was er niet minder statig om.

- *Je gaat bij de kruisingen RD tot je via een opening in de omheining het landgoed Prattenburg verlaat.*

4. Picknickplaats

Je komt nu op een flinke open plek, waar diverse paden bij elkaar komen.

- *Ga direct RA langs de omheining, een picknicktafel en een informatiebord met overzichtskaart.*
- *Daarna LA het bospad volgen langs het fietspad. Pas op voor fietsers!*
- *Na ca. 30 m het fietspad oversteken en schuin RA een bospad in.*
- *Het slingerende pad loopt min of meer evenwijdig aan het verharde fietspad. Bij twijfel links aanhouden.*
- *Bij een kruising RA een half verhard pad in met links berken op een wal. Verderop krijgt het pad een ruwe verharding met rode klinkers.*
- *Bij het derde bospad LA.*

5. Gemengd bos

Er is een afwisselend gemengd bos te zien met aan de linkerkant vooral lariksen en rechts een strook met eiken, beuken, berken en diverse naaldbomen. De lariks is de enige naaldboom die in het najaar zijn naalden verliest.

Voordat de naalden vallen, kleuren ze prachtig geel. De afgevallen lariksnaalden vormen een zacht tapijt op het bospad.

Lariksen in de herfst

- *Volg dit pad tot bij een heideveld en ga RA.*
- *Bij een half verhard pad LA.*
- *Ga over het half verharde pad met het Egelmeer aan je rechterhand.*

6. Natuurlijk heidebeheer

Om te voorkomen dat het heideveld links dichtgroeit met bomen en struiken is het nodig om natuurlijke opslag regelmatig weg te halen. Dit gebeurt hier op een natuurlijke manier door de inzet van schaapskudden. De schapen grazen de jonge berkenboompjes en grassen weg en houden het gebied open.

7. Egelmeer: historische plek

Het woord 'egel' is een verbastering van Aegil Marum. Aegil is een Romeinse benaming voor bloedzuigers, die hier in die tijd, enkele duizenden jaren geleden, waarschijnlijk veelvuldig aanwezig zullen zijn geweest.

Door een dieperliggende ondoordringbare leemlaag (een ijzerhoudende oerlaag) blijft hier vaak water staan. Helaas ligt het meertje tegenwoordig een groot deel van het jaar vrijwel droog.

- *Blijf het pad RD volgen tot aan een verhard fietspad.*

8. Zwarte dennen

Rechts bevindt zich een bosje met zogenaamde zwarte dennen. Daarvan zijn in Nederland twee ondersoorten aangeplant: de Oostenrijkse en de Corsicaanse den. Hier zie je de Oostenrijkse variant, die het redelijk tot goed doet op arme (stuif)zanden. En daarvan is hier sprake.

De ondergroei is adelaarsvaren. Het reliëf in deze eenvormige aanplant wordt gevormd door - voormalige - stuifduintjes.

In deze duintjes woont al jarenlang met succes een dassenfamilie.

Hun burcht heeft diverse in- en uitgangen. De platgetreden paadjes die de dassen gebruiken van en naar hun burcht zijn goed te zien tussen de varens.

Oostenrijkse den

- *Ga op fietspad schuin RA tot aan het 1^e zijpad links in de bocht (let op de fietsers!)*
- *Ga LA dit smalle pad in*
- *Steeds RD het mountainbikepad over (hier wordt hard gereden!!!)*

9. Pijpenstrootje en bosbes

Aan dit pad zien we vooral pijpenstrootje en bosbes. Het hoge gras heet pijpenstrootje, ook wel buntgras genaamd. Het bijzondere van dit gras is dat de stengel nergens verdikt is. Het groeit in grote pollen, waarbij je alleen onder aan de voet van de halm één enkele knoop aantreft. De stengels werden vroeger gebruikt als pijpenrager. Het stro werd wel gebruikt voor dakbedekking en als strooisel voor de stallen, met name door kleine boeren die zich de luxe van roggestro niet konden permitteren. Het verzamelen van buntgras was een welkome bron van bijverdiensten voor de arme boeren.

De bosbes gedijt niet goed op kalkrijke grond, maar wel op een vochtige, wat zure bodem. Deze plant groeit het beste in open gevarieerde bossen met heide- en veengronden.

- *Einde pad LA. Breed pad*
- *1^e pad RA omhoog (ruiterpad) en meteen weer rechts*

- 1^e kruising LA
- 1^e kruising RA (ruiterpad)
- 1^e pad LA (ruiterpad)

10. Douglassparren

Het perceel rechts bestaat uit grote Douglas sparren. Deze spar is slechts in de verte verwant aan onze eigen fijnspar. Het is een exoot, die door een Schotse botanicus David Douglas naar Europa is gehaald. De spar komt oorspronkelijk uit het westen van de VS, waar hij wel een hoogte van 100 meter kan bereiken. De hoogste douglasspar van Nederland is een boom van ca. 51 m in Kroondomein Het Loo. De boom heeft een hoog harsgehalte. Hars werkt bij beschadigingen als bescherming tegen infecties. Bij warm weer wordt het vloeibaar en vormt bolletjes en gaat soms druipen. Als je de naalden van een douglasspar tussen de vingers fijn wrijft, ruik je een sinaasappelgeur.

- Bij kruising RA, richting Leemkuil.
- Vóór de leemkuil LA

11. Leemkuil

De route loopt langs een inmiddels begroeide leemkuil. In het verleden werd hier leem gewonnen. Leem is een mengsel van klei, silt (leem) en zand en werd in Nederland als bouw materiaal ingezet (bakstenen, vloeren, wegen).

- Kruising met half verhard pad oversteken en RD

12. Amerongse Berg

De Amerongse Berg (of Amerongse Kop) is het hoogste punt van de gehele Utrechtse Heuvelrug, die loopt van Huizen naar Rhenen. Dit punt staat aangegeven met een informatiezuil. Je staat dan op 69,2 meter N.A.P. Omdat er nu overal bomen staan is het geen geschikt uitzichtpunt meer.

Vroeger stond hier een uitkijktoren van hout, gebouwd in opdracht van de kasteelheer van kasteel Amerongen. In 1907 is deze door brand verwoest en is toen vervangen door een toren van staal, die tot de jaren zeventig van de vorige eeuw dienstdeed als brand(wacht)toren. De toren raakte in verval nadat vliegtuigen deze functie overnamen en is toen uiteindelijk afgebroken.

- Op vijfsprong meest linkse pad, tussen jonge eiken door
- Eerstvolgende vijfsprong RD

13. Het Karrewiel

Je loopt nu een zogenaamd sterrenbos in: een bos met lanen die vanuit een middelpunt straalsgewijs naar de uiteinden lopen en zo een ster vormen. Het sterrenbos is in 1790 aangelegd in opdracht van de kasteelheer van Kasteel Amerongen, Frederik van Reede. De uiteinden van de lanen komen uit op een rondlopend pad dat alle paden met elkaar verbindt en heeft daarom de vorm van een wagenwiel met acht spaken. Vandaar dat dit sterrenbos ook wordt aangeduid als "het karrewiel", met in het middelpunt (de as) een zomereik. Sterrenbossen hebben zichtlanen waarlangs jagers overstekende herten en reeën in het vizier konden nemen.

De meest zuidwestelijke "spaak" ligt precies in de zichtlijn van kasteel Amerongen, maar dat is door het dichte bos nu niet meer te zien. De stammen van de jonge beuken langs de spaken zijn wit geschilderd als bescherming tegen zonnebrand.

- Voorbij het middelpunt: weg RD vervolgen naar beneden
- 2e pad LA

14. Amerongse Bossen

De meeste bossen op de heuvelrug zijn niet ouder dan een eeuw, maar in het Amerongse Bos dateren sommige grove dennen uit 1770. Het bos werd oorspronkelijk aangelegd als jachtgebied voor de kasteelheren van kasteel Amerongen.

- *Breed pad RA en direct(!) LA het rechter ruitpad nemen*
- *RD, zijpaden en kruisingen negeren*
- *Na de bocht naar rechts eerste pad LA, brede bospad volgen*
- *Op fietspad RA, brede zandpad en fietspad oversteken, en linker bospad in (omhoog)*
- *Einde pad LA*
- *Bij het eerste zijpad RA, je passeert een houten hek.*
- *Ga RD op de kruising met een mountainbike pad.*
- *Volgende kruising RA over de heide omhoog.*

15. Smeltwatergeulen en erosie

Ongeveer 150.000 jaar geleden werd in de voorlaatste ijstijd de bodem door gletsjers en ijs opgestuwd. In die periode werd de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug gevormd. Door temperatuurstijging smolten de gletsjers en sleet het smeltwater diepe geulen uit in de bodem. De kleine geul waar we nu door lopen is ontstaan door erosie, de uitslijpende werking van regenwater dat naar beneden stroomt. We lopen nu door het holle pad omhoog naar de Elsterberg. Je komt uit enkele houten bankjes

- *Aan het einde van het pad LA*

16. Elsterkop en Elsterberg

Je staat nu op de Elsterkop. Vanaf dit uitzichtpunt is in het heideveldje van rechtsboven naar links onder een smeltwatergeul zichtbaar. Bij helder weer heb je hier een weids uitzicht over de Gelderse vallei. Verderop naar achteren in het bos bevindt zich (een paar meter hoger) de Elsterberg: 62,5 meter hoog. De Elsterberg behoort met de Amerongse berg tot de hoogste "toppen" van de Utrechtse Heuvelrug.

- *Aan het eind van het heideveld op de kruising RD.*
- *Einde pad een breed pad oversteken en RD kleine paadje vervolgen (Landgoed Prattenburg)*
- *Zijpaden negeren*
- *Om de liggende boomstam heen lopen en paadje RD vervolgen*
- *Paadje tot aan het einde RD blijven volgen, kruisingen dus recht oversteken*
- *Einde paadje LA en half verhard pad nemen*

17. Gedenkteken

50 m naar rechts is een gedenkteken geplaatst voor een jonge Engelse sergeant die tijdens WO II is gesneuveld. Zijn toestel werd op de terugvlucht van een bombardement neergehaald door een Duits vliegtuig. Omdat zijn parachute niet opende, kwam hij neer in dit gedeelte van het bos.

Combineren van twee routes (totaal 18,5 km)

Als je behalve de route Pr8tige Heuvelrug-West ook de route Pr8tige Heuvelrug-Oost wilt lopen, neem dan het eerste pad RA en volg dit pad tot aan de Provinciale weg (ca. 500 m). Volg het pad naar rechts, totdat je door een hek naar de overkant van de weg kan. Neem aan de overkant het zandpad rechts naast de verharde inrit van Restaurant Residence Rhenen.

Dat is punt 9 op het kaartje achterin de routebeschrijving van Pr8tige Heuvelrug-Oost.

Wanneer je deze wandelroute hebt gevolgd, kom je weer terug bij punt 9.

Steek de Provinciale weg weer over, volg de verbindingsweg en ga bij de beukenlaan naar rechts RI punt 18.

- *Half verhard pad RD volgen tussen de hoge beuken door*
- *Bij bankje links: pad schuin rechts nemen*
- *Dan RD, zijpaden negeren*
- *Eerstvolgende kruising LA: laantje met jonge lindes en veel pitrussen*

18. Pitrus

Deze viesachtige plant uit de zogenaamde Russenfamilie groeit op plekken met een wisselende, vaak stagnerende waterstand. Pitrus heeft bloemetjes die zijdelings uit het bovenste deel van de buigzame stengel groeien. Van de stengels werden lang geleden wel matten, manden en viskorven gevlochten. Ook werd de plant wel gebruikt voor verlichting. De stengel werd dan geschild en na drogen door een restje verwarmd vet of olie gehaald. Een met vet doordrenkte bies brandde bijna een uur en gaf zo - goedkoop - een helder licht

19. Grafkelder Prattenburg

Aan je linkerhand zie je een dichte aanplant van laurierstruiken. Hierachter ligt een grafkelder. Deze hoort bij het landgoed Prattenburg. Het is het familiegraf van de bewoners van kasteel Prattenburg, de familie Van Asch Van Wijck en wordt omzoomd door een stevig hek. De ingang ligt aan de andere zijde. Het is niet toegankelijk voor wandelend publiek.

- Bij kruising RD (afbuigend pad naar rechts)
- Einde pad LA en meteen weer links
- Brede pad RD oversteken
- Hekje door en RA asfaltweg
- Na ca. 100 m links eindpunt: Parkeerplaats "Groene Entree Prattenburg"

We hopen dat je een fijne wandeling hebt gehad.

IVN Veenendaal-Rhenen heeft de volgende wandel- en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes	Fietsroutes
<ul style="list-style-type: none"> • Egelmeer • Elsterberg • Grebbeberg • Langs Utrechtse spoor en dansende bomen • Pr8ige Heuvelrug Oost • Pr8ige Heuvelrug West • Prattenburg	<ul style="list-style-type: none"> • Fietsen door bos en Binnenveld • Fietsen langs forten • Fietsen over Rug en Rijn • Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen

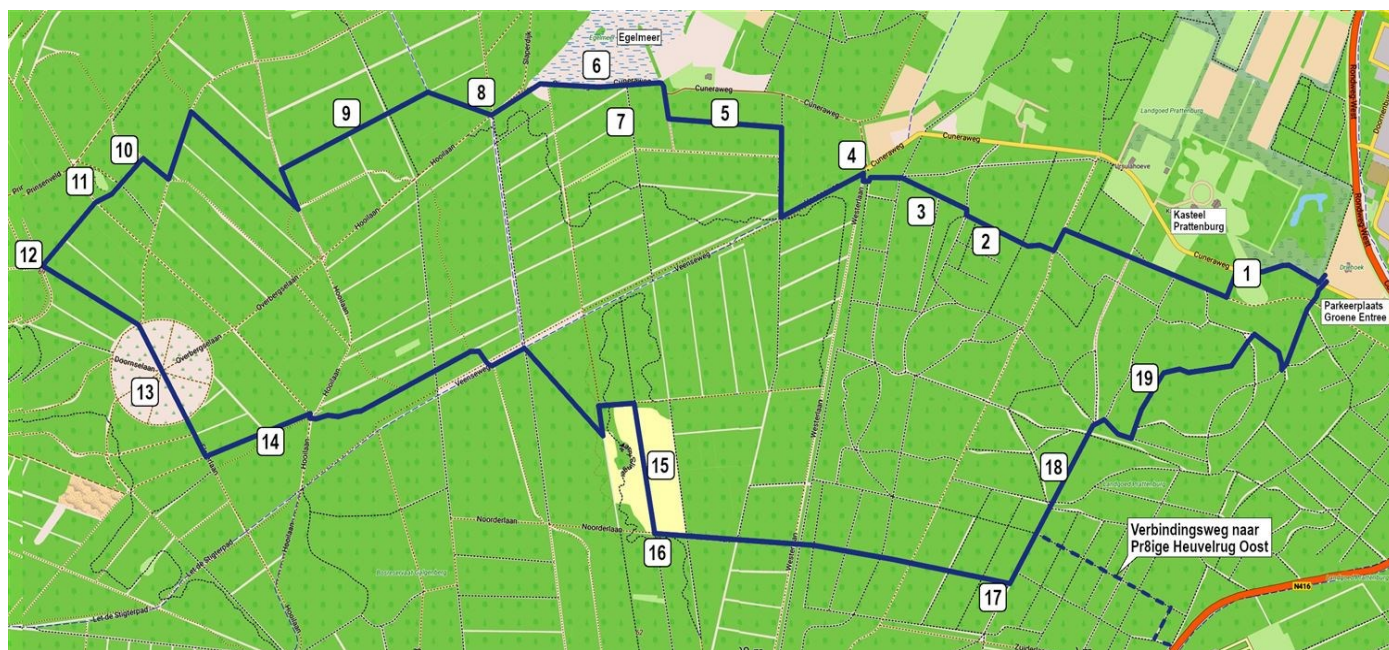
Deze routes vind je op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen>.

Hier kun je de routebeschrijvingen downloaden.

IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) is een landelijke natuur- en milieuvereniging die werkt aan een duurzame samenleving.

Routekaart Wandelroute Pr8ige Heuvelrug West

De nummers verwijzen naar informatie in de tekst